УДК 338.24+305.7

З.С. Люльчак
Національний університет "Львівська політехніка"

МАРКЕТИНГОВО-ЛОГІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМ ТЕПЛОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

© *Люльчак З.С., 2005*

Розглянуто передумови та основні принципи впровадження маркетингово-логістичної концепції для оптимізації систем теплозабезпечення.

The article dwells upon the initial conditions and basic principles of application of the marketing and logistic concept intended for optimization of the heat supplying system

Постановка проблеми. Оскільки Україна належить до енергодефіцитних держав (за рахунок власних джерел вона задовольняє свої потреби в паливно-енергетичних ресурсах менш ніж на 50%), та половина усіх енергоресурсів України йде на потреби комунального теплопостачання, проблеми енергетичної безпеки належать і належатимуть до найактуальніших проблем економічної та енергетичної політики України. Їх розв'язання слід пов'язати з органічним розвитком людини та довкілля та впровадженням концепцій маркетингу та логістики у діяльність підприємств комунальної теплоенергетики. Впровадження концепції соціально – етичного маркетингу дасть змогу вплинути на структуру споживання теплової енергії у вигляді механізму її економного споживання. Логістика, впливаючи на виробництво тепла, дасть змогу забезпечити механізм економного виробництва послуг, які надаватимуться теплопостачальними підприємствами. Тому заслуговує на аналіз оцінка можливостей використання логістики та маркетингу в урегулюванні взаємодії виробництва теплоенергії і довкілля та подальшого розвитку підприємств на ринку теплової енергії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Маркетингову орієнтацію паливно-енергетичного комплексу України розглядають Є.В. Крикавський, Н.С. Косар, Л.А. Мороз та пов'язують її із втіленням концепцій демаркетингу та синхромаркетингу у виробничу діяльність енергетичних компаній. Пропонують основні напрями вдосконалення товарної, цінової, дистрибуційної та комунікаційної політики енергопостачальних компаній теоретичні та прикладні аспекти стабілізації і перспективного розвитку паливно- енергетичного комплексу України на засадах маркетингу в контексті забезпечення енергетичної безпеки держави [1].

С.М. Злупко розглядає виникнення проблем продовольчої безпеки та необхідність використання логістики та маркетингу для їх вирішення. Проблеми продовольчої безпеки, на його думку, зумовлені глобальною екологізацією економіки застосуванням нових технологій, розширенням асортименту продовольства, забруднення довкілля. Вводить поняття екогомологічного маркетингу та логістики [2].

У зв'язку з проблемністю формування системи господарського комплексу міста в Україні та відсталістю цієї галузі в економіці України порівняно з промисловим виробництвом Н.І. Ревенко, Г.В. Запорожець розглядають необхідність використання принципів логістики у розробці стратегії розвитку для підприємств житлово-комунального господарства [3].

Формулювання цілей статті. У зв'язку з наявними проблемами у діяльності підприємств комунальної теплоенергетики необхідне виявлення особливостей ринку теплової енергії в Україні, досконалого вивчення наявної пропозиції систем обігрівання на цьому ринку, передумов впровадження концепцій соціально-етичного маркетингу та логістики у діяльність підприємств комунальної теплоенергетики та подальших перспектив розвитку теплопостачальних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Особливості функціонування ринку теплової енергії в Україні. За нормальних ринкових умов споживач, який має бажання підключитися до системи

централізованого теплопостачання, – це ідеальний споживач, про якого можуть лише мріяти виробники інших товарів. Він добровільно готовий підключитися до монопольного постачальника на багато років і навіть затратити на це власні кошти. Підприємства комунальної теплоенергетики є природними монополістами, оскільки сьогодні неможливо уявити ситуацію, коли споживач (до споживача підходять 10 різних труб, і залежно від того, як оператор будь-якого розрахункового центру цьому клієнту відповів по телефону – грубо чи ввічливо) буде переключатися з одного постачальника до іншого.

Теплопостачання в Україні – це розвинута система централізованого теплопостачання. Галузі притаманні деякі особливості : по-перше, можливість припинення проплати споживачами за тепло, а покарати боржників сьогодні практично неможливо; по-друге, витратна модель формування тарифу на теплову енергію, що зумовлено неможливістю встановлення вільної ціни, оскільки необхідним є обґрунтування витрат, у зв'язку з природною монополією, але проблема полягає у тому, що витрати є недостатньо прозорими. Тому важко об'єктивно обґрунтувати і ціни на тепло, які встановлюють підприємства комунальної теплоенергетики.

Унікальність централізованих систем теплопостачання в Україні полягає в тому, що вже функціонують тисячі котелень потужністю 100 МВт і більше. Їхня модернізація та впровадження інтеграційної стратегії розвитку за когенераційною технологією призведе до появи близько чотирьох тисяч МВт додаткових електрогенерувальних потужностей, що порівнюється з потужністю Чорнобильської АЕС. За умови задаволення нинішніх потреб у виробленні теплоти ($2{,}3 \cdot 10^8$ Гкал за рік) паралельно вироблятиметься 69 млрд. кВт·год дешевої електроенергії, а середньоекономічний ефект за рахунок економії економії природного газу становитиме близько 750 млн. доларів США. Комбіноване вироблення в котельнях теплової та електричної енергії – це нова епоха в розвитку теплопостачання. Когенераційні установки збільшать доходи вдвічі [4].

Таблиця 1

Характеристика основного обладнання підприємств комунальної теплоенергетики за станом на 01.01.2003 р.

Показники	Одиниця вимірювання	Кількість
I ТЕЦ, разом	шт	4
1 Установленою електричною потужністю	МВт	71
2 Установленою тепловою потужністю	Гкал/год	1707
II Котельні, разом	шт	14073
зокрема:	те саме	10842
1 Потужністю до 3 Гкал/год	– " -	2650
від 3 до 20 Гкал/год	– " -	503
2 Працюють на	– " -	7372
газі	– " -	6334
твердому паливі	– " –	286
рідкому паливі		
3 Кількість установлених котлів	шт	34792
4 Установлена теплова потужність	Тис.Гкал/год	66,0
5 Працюють з коефіцієнтом корисної дії, що не перевищує 70–80 %	– " –	понад 10000
6 Потребують реконструкції (реабілітації)	– " –	6180
III Теплові мережі (діаметром від 50 до 800 мм)	км	20840,0
в двотрубному обчисленні, разом	те саме	понад 3000
з них перебувають у ветхому та аварійному стані, замортизовано	– " –	7700
IV Центральні теплові пункти та бойлерні, разом	шт	6100
з них перебувають у ветхому та аварійному стані	те саме	2360
V Ремонтно-експлуатаційні бази, всього	– " -	217
з них підлягають реконструкції	– " –	47

У забезпеченні теплом житлово-комунального господарства централізованими джерелами понад 40 % потреби сьогодні покривається теплоенергією власних джерел – ТЕЦ і котелень теплопостачальних підприємств комунальної власності, а в 2030 році прогнозується довести цей показник до 60 %. Загалом наявний стан основного обладнання комунальної теплоенергетики характеризується даними, наведеними в табл. 1 [5, 6].

Як бачимо (див. табл.1), основне обладанання підприємств комунальної теплоенергетики перебуває у майже катастрофічному стані, спостерігається відсутність коштів для його реконструкції Достатню увагу фінансуванню проектів у секторі теплопостачання приділяють Всесвітній банк (ВБ) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Сьогодні кредитний портфель ВБ у цій сфері становить $ 420 млн., які отримали Росія, Україна ($200 млн. – на реконструкцію системи теплопостачання Києва), Киргистан, Польща, Болгарія, Литва. Банк також розглядає проекти ще на $153 млн. у Хорватії, Болгарії, Молдові, Арменії, Росії, Чехії.

Необхідно відзначити, що хоча Україні і вдалося отримати достатньо великі кредити від ЄБРР та ВБ, дрібніші приватні проекти з участю іноземних інвесторів не реалізуються. Загалом помітно, що майбутнє саме за такими проектами. Відповідно до заяви української влади, саме залучення приватних вкладників повинно бути запорукою реформ житлово-комунального господарства. Правда, швидше за все, Україна, як і прибалтійські країни, віддасть перевагу механізму залучення інвестицій за рахунок здавання тепломереж у довготермінову аренду, оскільки вирішення про продаж акцій лише затяне процес, оскільки теплокомуненерго ще не акціоновані.

Враховуючи досвід реструктуризації житлово-комунального господарства Польші та інших країн, потреба інфраструктури ринку тепла у інвестиціях оцінюється у 25$ млрд. упродовж 5-7 –ми років, вкладення яких дасть змогу досягти 20 %економії у енергоресурсах.

В розвинутих країнах об'єкти теплоенергетики, які перебувають під жорстким контролем держави, ніколи не дають їх власникам надприбутку, але це надійне довгострокове вкладення капіталу. Уся технічна діяльність підприємств теплоенергетики контролюється спостережними органами до найменших дрібниць, серйозні порушення в теплозабезпеченні є розорними при безумовно програних судових позовах.

Основна частка первинних паливних ресурсів в Україні використовується як котельно-пічкове паливо. Динаміка його споживання визначається питомими витратами ПЕР та обсягом продукції галузей, які їх споживають. В 2000 році в економіці споживалось 176,2 млн. т у.п., 167,6 млрд. кВт*год електроенергії і 198,9 млн. Гкал теплоенергії.Найбільш енергомісткими секторами є промисловість (споживається від 39,4 %теплоенергії до 67,6 %палива) і житлово-комунальне господарство, в якому споживається понад 18 %палива, 23,3 %23,3 %електроенергії та більше ніж 55 %теплоенергії.

З 1995 по 2000 р. на ринку теплової енергії в Україні спостерігалося значне скорочення споживання теплоенергії, яке було викликано такими причинами:

1. У зв'язку з переходом підприємств комунальної теплоенергетики у підприємства комунальної форми власності, а серед них є орендні, закриті, відкриті товариства та інших форм, не всі підприємства звітують про відпускання теплової енергії населенню та компобуту.

2. Теплі кліматичні умови окремих років, які, наприклад у 2000 р. сприяли скороченню теплової енергії на 10 млн. Гкал.

3. Борги споживачів за тепло, в окремих містах дуже високі тарифи за опалення (від 0,72 коп. до 5 грн./ $м^2$) та постачання гарячої води, у зв'язку з чим відбувалися відключення подачі тепла або відмова споживачів від послуг з опалення, а також великі неплатежі за тепло – приблизно 4 млрд. грн.

4. У багатьох містах скорочення подачі тепла на постачання гарячої води упродовж 1995–2000 рр., великі перерви у поданні (крім м. Києва), що пов'язано з відсутністю коштів у тепловиробників, а відтак – із незабезпеченістю паливом і електроенергією.

5. Часткове опалення житлового фонду та громадських будівель та нижчі за норму параметри теплоносія (рис. 1).

Потреба у паливно-енергетичних ресурсах економіки і соціальної сфери у наступні 10 років визначається на основі нормативного методу, а на період до 2020 р. і на перспективу до 2030 р. – на базі оцінки динаміки енергоємності ВВП в базовому періоді, структурних змін в економіці та реалізації заходів щодо економії паливно-енергетичних ресурсів за рахунок енергозбереження. Оцінка потреби у тепловій енергії в житлово-комунальному господарстві здійснюється окремо, враховуючи динаміку чинників, що її визначає, та урахування підвищення норм споживання окремих енергоресурсів населенням.

Для забезпечення теплоенергією житлово-комунального господарства передбачається збільшення виробництва тепла джерелами централізованого теплопостачання з 110,5 у 2000 році до 175 млн.Гкал у 2030 р., або на 58,4%. Це дасть змогу значно зменшити виробництво тепла децентралізованими джерелами, тобто підтримувати природну монополію теплопродукувальних підприємств. Приріст тепла порівняно з 2000 р. становитиме лише 9,0%.

Потреба в тепловій енергії на період 2005, 2010, 2020 і 2030 р. визначена на основі прогнозних питомих витрат її на опалення житлового фонду, будівель громадського призначення і на санітарно-гігієнічні потреби (гаряче водопостачання) з урахуванням експертних оцінок можливого зниження їх за рахунок впровадження енергозаощаджувальних заходів, а також аналогічних досягнень у передових господарствах.(рис. 1) [7].

У прогнозному періоді треба передбачити значне скорочення використання природного газу на виробництво теплової енергії, впровадження нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, а також заміна його на вугілля власного видобутку тому доцільним видається використання принципів логістики та соціально-етичного маркетингу, оптимізації запасів природного газу на теплопродукувальних підприємствах. Передбачити поетапне освоєння геотермальної енергетики, застосування метану вугільних родовищ. Використання цих та інших нетрадиційних та відновлювальних джерел дасть змогу скоротити потребу в паливі для житлово-комунального господарства на період до 2030 року на 0,35 млн.т у .п.

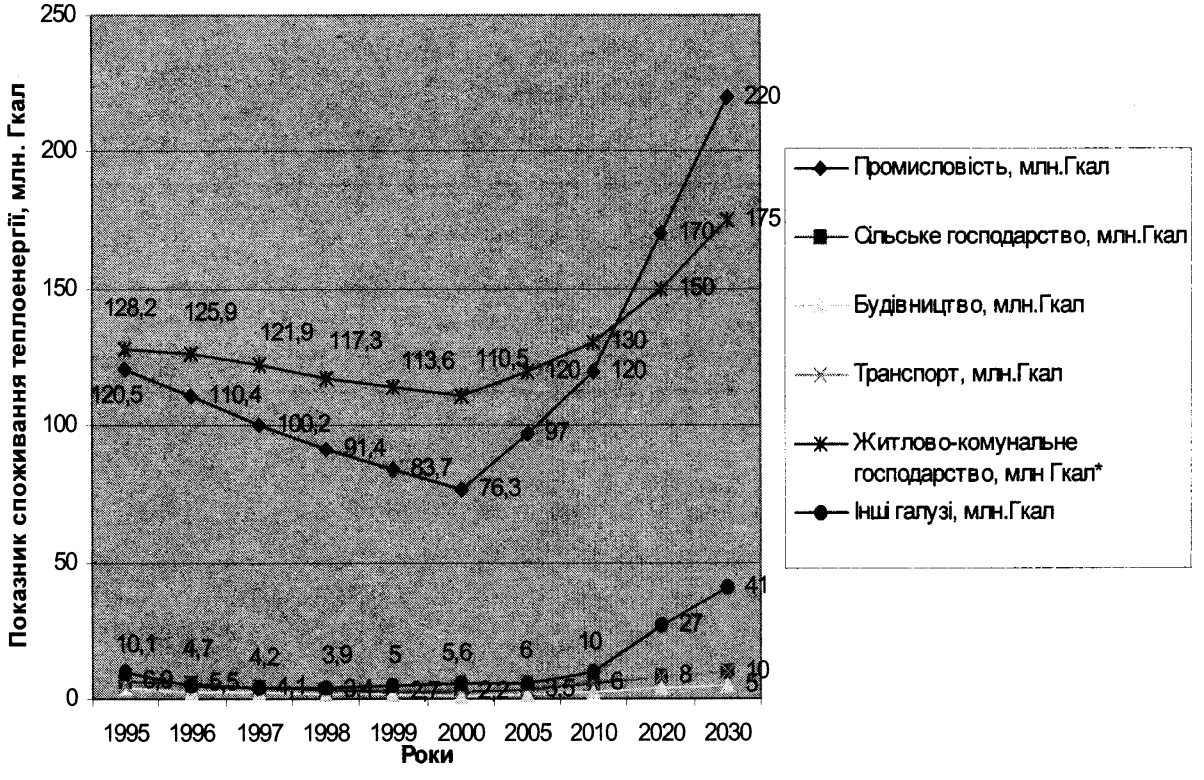

Споживання та прогноз потреби у тепловій енергії для національної економіки України у 1995–2030 рр. [7]

Передумови та основні пропозиції щодо впровадження логістичної концепції для оптимізації систем теплозабезпечення:глобальна екологізація економіки, необхідність зменшення використання природних ресурсів (енергії первинного палива) на виробництво одиниці теплової енергії свідчить про важливу роль логістики в економічній діяльності теплопостачальних підприємств. У цьому контексті логістику слід розуміти як зінтегровану систему руху матеріалів або пов'язану з ними інформацію, метою якої є оптимальне творення і трансформація фізичних благ. Причому суть оптимізації треба розуміти як оптимізацію багатокатегоріальну, що передбачатиме щораз інший рівень співвідношення між теплоенергетикою та довкіллям.

Головними процесами в обігу благ є транспортування, перебазування і складування. Умова екологізації – засади ліквідації забруднення та підстави щодо плати забруднювача. Тому доцільною є екологічна орієнтація логістики теплопостачальних підприємств – створення зінтегрованої системи екологістики. Отже, екологістика повинна стати істотним елементом управління підприємствами комунальної теплоенергетики.

Загалом спостерігається послаблення системи матеріально- технічного забезпечення підприємств комунальної теплоенергетики через відсутність раціонального розподільного механізму ресурсів, які споживаються цими підприємствами (природного газу, електроенергії, води) (табл. 2).

Таблиця 2

Основні показники діяльності підприємств комунальної теплоенергетики України у 2003–2004 рр.

Показники	Одиниця виміру	Кількість
1. Вироблено теплової енергії	млн.Гкал/рік	42,898
2. Отримано теплової енергії від нетрадиційних джерел тепла	те саме	8,890
3 Обсяги споживання палива підприємствами комунальної теплоенергетики, разом, зокрема: газоподібне рідке тверде	тис. Т у.п. те саме –"–	7042,5 108,4 189,9
4 Питомі витрати умовного палива на відпуск теплової енергії у 2003 р.	кг/Гкал	171,1
5 Собівартість виробництва 1 Гкал теплової енергії	грн/Гкал	64,3
6 Середній тариф	грн/Гкал	66,5
7 Борг споживачів за спожиту теплову енергію станом на 01.01. 2004 року	млн.грн.	69,0
8 Заборгованість підприємств комунальної теплоенергетики станом на 01.03.2003 р. за природний газ, за електроенергію	млрд.грн. млрд.грн.	1,8 0,9
9 Сума простроченої заборгованості по заробітній платі на підприємствах комунальної теплоенергетики	млн.грн.	9,0
10 Середньомісячна заробітна плата	грн.	281
12 Використання теплової потужності підприємствами	Гкал Гкал/год	651,7
13 Первинна вартість основних фондів виробничо-експлуатаційного призначення	млрд.грн.	4777

Заборгованість підприємств комунальної теплоенергетики за природний газ станом на 01.04.2001 р. становила 1,5 млрд. грн. та спостерігається подальше її зростання (див. табл.2) тому доцільною є оптимізація управління запасами сировини (природного газу) на теплопродукуючих підприємства. Дебіторська заборгованість (населення, бюджети всіх рівнів та інші споживачі) за теплову енергію, яку надавали підприємства комунальної енергетики, в 2000 році становила 3,33 млрд.грн., як бачимо у 2004 році спостерігається її скорочення. Таке перевищення обсягів кредиторської заборгованості над дебіторською, збільшення собівартості продукції може служити загрозою енергетичній безпеці держави. Тому доцільним є реформування наявної системи ціноутворення.

Одним із способів своєчасного забезпечення ресурсами галузі треба вважати дотримання правил логістики, а саме правил: товар за потребою, висока якість, достатня кількість, найзручніший час доставки, конкретизація місць доставки з мінімальними витратами та інших.

Особливою умовою якісної реалізації процесів матеріально-технічного забезпечення – водо-, паливо-, матеріало-, транспортного забезпечення, виробництва теплової енергії, процесів розподілу її між споживачами, фінансової та інформаційної логістики є обмеженість економічних можливостей підприємств, їх заборгованість. Тому передумовою їх формування повинно бути урахування не тільки загальноприйнятих логістичних процесів, показників обсягу, вартості, послідовності постачання, а й рівень економічних можливостей, ефективність споживання ресурсів, врахування можливості забезпечення якості послуг і підвищення рівня задоволення соціальних потреб людей. Специфічним показником логістики підприємств комунальної теплоенергетики є розподіл обмежених ресурсів за сезонністю та за територією. Повинні враховуватися умови непроплат, ділова активність співпраці.

Передумови та основні пропозиції щодо впровадження концепції соціально-етичного маркетингу для оптимізації систем теплозабезпечення:

Впровадження концепції маркетингу у діяльність підприємств комунальної теплоенергетики викликано такими причинами:

1. Введення жорстких бюджетних обмежень на фінансування розвитку галузі.
2. Значна пропозиція традиційних та інноваційних систем обігрівання на ринку теплової енергії.
3. Зростання мотивації щодо децентралізації систем теплопостачання населення міста.
4. Можливістю самостійно визначати напрями свого розвитку.
5. Невизначеністю параметрів зовнішнього середовища.
6. Погіршенням якості довкілля, обмеженістю первинних джерел енергії та можливістю досягнення економного споживання теплової енергії, що безпосередньо пов'язано з виробництвом теплової енергії.

Для найповнішого задоволення потреб споживачів теплопостачальним підприємств України доцільно проаналізувати наявні на ринку традиційні та інноваційні системи обігрівання та вибрати для себе найприйнятніші (див. табл. 3, табл. 4). Якщо метою споживача є лише встановлення системи опалення, то найекономічнішим способом обігрівання є доведення теплогенератора безпосередньо до квартири або котеджу (див. табл. 4), оскільки транспортні затрати дорівнюють нулю, а граничні капітальні витрати на такі генератори низькі – це за умови використання лише газу, а це надзвичайно дорого. Якщо сировиною є вугілля, то централізація набуває більшого значення, тому що вона є економічно вигідною: спалювати вугілля та інші види твердого палива і очищати повітря від вихлопних газів неможливо на маленьких установках. Тому доцільно максимально використовувати наявний доступ централізованих джерел до споживачів. Хоча в нас простежується тенденція до зменшення виробництва електроенергії на ТЕЦ, в той час як цю тенденцію розвивають у інших країнах.

Тому впровадження та поширення стратегії інтеграції у діяльність енергетичних компаніїй та теплоелектроцентралей у вигляді сумісного виробництва товарів (тут електричної та теплової енергії), які і технологічно, і комерційно пов'язані між собою, надасть змогу забезпечити гарантовані поставки матеріально-технічних ресурсів та стабільність взаємодії різних ланок виробництва.Основною перевагою комбінованого виробництва електроенергії і тепла є висока ефективність використання енергії первинного палива – до 85 % порівняно з 40–50 %характерними для сучасних конденсаційних електростанцій.

Таблиця 3

Традиційні системи обігрівання

Система обігрівання	Переваги	Недоліки
Печі на тверде паливо	Найпростіша та найдешевша форма обігрівання	Значні витрати праці при обслуговуванні печей, транспортуванні палива та попелу; забруднення приміщень у ході усування попелу; викиди з печей забруднюють атмосферне повітря сажею та SO_2
Місцеві газові печі	Чистота, невеликі витрати праці на обслуговування, малий об'єм місця на паливо	Значне забруднення повітря продуктами спалювання, ускладнений догляд окремих пальників, наявність населених пунктів, до яких газ ще не підведено
Газові котли	Сучасні котли малої і середньої потужності мають високий коефіцієнт корисної дії (0,92–0,95); відсутні значні втрати теплоти при транспортуванні від ТЕЦ, районних котелень; є можливість вмикання і вимикання систем опалення в окремих будівлях, особливо в осінній та весняний період при різких періодичних змінах температури зовнішнього повітря; підвищується надійність теплопостачання, а саме при виході з ладу системи подачі теплоти менше людей матимуть незручності.	Наявність населених пунктів, до яких газ ще не підведено; тиск газу, особливо взимку знижується, що призводить до аварійного вимикання котла; порівняно висока вартість природного газу
Рідкопаливний опалювальний котел	Відсутні значні втрати теплоти при транспортуванні від ТЕЦ, районних котелень; є можливість вмикання і вимикання систем опалення в окремих будівлях, особливо в осінній та весняний період при різких періодичних змінах температури зовнішнього повітря; підвищується надійність теплопостачання, а саме при виході з ладу системи подачі теплоти менше людей матимуть незручності.	Встановлення дуже трудомістке та дороге (щоб запастися паливом на весь сезон, доведеться поблизу будинку розташувати місткість для декількох тонн солярки та встановити паливний фільтр для тонкого очищення палива), експлуатація дизельного опалювального котла неможлива без електроживлення
Електрокотел	Одне джерело генерування теплоти і споживач має змогу в довільний час регулювати систему опалення; відсутні димоходи та системи подання палива та повітря	Дорога експлуатація таких пристроїв: приблизно в півтора-два рази дорожче від рідкопаливних і у вісім-десять разів – від газових
ТЕЦ з паровими турбінами	Комбіноване виробництво тепла та електроенергії; низька ціна тепла, у разі використання твердого палива наявна повна його переробка та очищення від викидів; відсутність постачання палива до окремого будинку; економне використання енергії первинного палива, забезпечення гарячого водопостачання у будь-яку пору року	Залежність виробництва електроенергії від виробництва тепла ; практична відсутність регулювання відпускання тепла у перехідний період; великі втрати тепла при його транспортуванні (до 30%), великий ступінь зношення тепломереж ;відсутність можливості обліку використання тепла окремими споживачами та можливості їх покарання за несплату, високі інвестиційні витрати
Локальні ТЕЦ	Економне використання енергії первинного палива, придатні для окремих об'єктів, невеликих за кількістю помешкань житлових будинків, торгових закладів, спортивних споруд, лікарень, деяких промислових об'єктів, комбіноване виробництво тепло- та електроенергії, забезпечення гарячого водопостачання у будь-яку пору року	Високі інвестиційні витрати, у разі використання твердого палива відсутня можливість повної його переробки та очищення повітря від продуктів згорання, використання виключно рідкого палива
Котельні	Дешеві, займають мало місця, відсутність постачання палива до окремого будинку, придатні для окремих об'єктів, невеликих за кількістю помешкань житлових будинків.	Відсутність регулювання відпуску тепла у перехідний період; великі втрати тепла при його транспортуванні (до 30%), великий ступінь зношення тепломереж.

Таблиця 4

Інноваційні системи обігрівання

Система обігрівання	Переваги	Недоліки
Використання енергії сонця	Можливість цілорічного використання енергії Сонця у південних регіонах України для опалення, економія умовного палива, можливість об'єднання сонячної установки з котлом ТЕЦ, відсутність забруднення довкілля	Високі теплові втрати у повітря, значні капітальні витрати, нестабільність інтенсивності сонячного випромінювання
Використання енергії вітру	Економія умовного палива, комбіноване виробництво електро- та теплоенергії, відсутність забруднення довкілля	Значні капітальні витрати та великий строк окупності, добування теплової енергії може здійснюватися малопотужними установками, а потреба у ній повинна бути задоволена лише їх великою кількістю, нерівномірна швидкість вітру
Використання теплоти грунту та грунтової води	Економія умовного палива, відсутність забруднення довкілля	Територіальна обмеженість, значні капітальні витрати
Використання біомаси	Наявність дешевого, інколи" дармового " палива, власне, незалежне від зовнішніх факторів джерело теплової енергії, економія умовного палива, відсутність забруднення довкілля	Значні капітальні витрати, необхідність постачання палива до окремого споживача

Оскільки увесь час зростає необхідність забезпечення економного споживання енергії первинного палива роль маркетингу в діяльності теплопостачальних підприємств стає провідною. Якщо маркетинг в електроенергетиці України робить уже перші кроки, то маркетинг у комунальній теплоенергетиці лише зароджується. Тому доцільним є розгляд його суті [1].

Для оптимізації систем тепловостачання доцільно впровадити у діяльність теплопостачальних підприємств України філософію соціально-етичного маркетингу, а саме досконале визначення потреб споживачів та їх задоволення якомога ефективніше порівняно з конкурентами з урахуванням інтересів усіх членів суспільства.

Висновки:

1. Впровадження концепції соціально-етичного маркетингу дасть змогу вплинути на структуру споживання теплової енергії у вигляді механізму її економного споживання, у зв'язку з необхідністю економії енергії первинного палива.

2. Логістика, впливаючи на виробництво тепла, дасть змогу забезпечити механізм економного виробництва послуг, які надаватимуться теплопостачальними підприємствами через оптимізацію системи запасів сировини на них ; існує потреба відділення продукту, яким є тепло від його постачання до споживача, як послуги, а також необхідність відповідного оцінювання цих двох складових.

3. Існує потреба відділення продукту, яким є тепло від його постачання до споживача, як послуги, а також необхідність відповідного оцінювання цих двох складових.

4. У зв'язку з тим, що постачання і розподіл тепла мають ознаки природної монополії, існує потреба відділення продукту, яким є тепло, від його постачання до споживача, як послуги, а також необхідність відповідного оцінювання цих двох складових; конкуренцію на ринку тепла треба передбачити на етапі планування, при прийнятті рішення про будівництво або розширення окремих елементів тепломереж

5. У майбутньому слід передбачити значне скорочення використання природного газу на виробництво теплової енергії, впровадження нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, а також заміна його на вугілля власного видобутку; зростання частки централізованого енерго- та теплозабезпечення за допомогою впровадження локальних ТЕЦ.

1. Крикавський Є.В., Косар Н.С., Мороз Л.А. Маркетинг енергозабезпечення: Монографія. – Львів, 2001. 2. Злупко С.М. Екогомологія, логістика і маркетинг продовольчої безпеки нації // V міжнародна конференція "Маркетинг та логістика в системі менеджменту", 7–9 жовтня 2004 р. – Львів. – С. 110–112. 3. Ревенко Н.І., Запорожець Г.В. Використання принципів логістики у формуванні систем господарського комплексу міста // V міжнародна конференція "Маркетинг та логістика в системі менеджменту", 7–9 жовтня 2004 р. – Львів. – С. 272.; 4. Шульга Ю. Проблеми централізованого теплопостачання обговорюють на міжнародному рівні // Ринок інсталяційний. – -2004. –№3. – С. 57. 5. Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, ВАТ "Проектний та науково-дослідний інститут по газопостачанню, теплопостачанню та комплексному благоустрою міст і селищ України"УкрНДІінжпроект.є Цільова програма стабілізації роботи та розвитку комунальної теплоенергетики України. – К., 2001 . 6. Головне управління житлово-комунального господарства, енергетики та енергозбереження. Довідка про стан розрахунків за сплачені енергоносії, водопостачання та водовідведення за станом на 01.06.2004 року за оперативними даними, 2004. 7. Піріашвілі Б.З., Чиркін Б.М., Чукаєва І.К. Перспективний паливно-енергетичний баланс – основа формування енергетичної стратегії України до 2030 р., за ред. д.е.н., проф. Доргунцова С.І. – К., 2002. – С. 91–121.

УДК 339.138:371.2(477)

А.М. Лялюк
Луцький кооперативний технікум, м. Луцьк

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

© Лялюк А.М., 2005

Подано аналіз двох відомих моделей управління маркетингової діяльності; обґрунтовано необхідність формування моделі маркетингової діяльності, орієнтованої на інтереси суспільства; запропоновано розподіл функцій і складових управління маркетингової діяльності вищих навчальних закладів на макро- і мікрорівні.

The article revels the analysis of the existing management models of marketing activity of the higher educational establishment; the necessity of forming of management models oriented toward the society interests has been substantiated; the division of functions and constituent of the management into macro- and micro-levels has been offered.

Постановка проблеми. Забезпечення успішного функціонування вищих навчальних закладів в умовах ринку передбачає необхідність використання нових методів управління, адекватних розвитку зовнішнього середовища, вагоме місце серед яких посідає маркетингова діяльність.

Водночас нові соціально-економічні умови, на фоні яких розгортаються процеси структурної перебудови економіки в Україні, не забезпечують ефективного використання маркетингової діяльності вищих навчальних закладів. Це детермінує неможливість своєчасного коригування несприятливих тенденцій маркетингового середовища, призводить до появи незворотних кризових процесів на ринку освітніх послуг і ринку праці зокрема. Виникає необхідність вироблення теоретичного і практичного супроводу процесів регулювання попиту і пропозиції на підготовку фахівців; формування маркетингової системи вищої освіти на макрорівні.